

Årsmelding 2020

Århus Andelslandbruk

I et andelslandbruk tar forbrukere og bønder i samarbeid ansvar for matproduksjon

Omsetningsformen etterstreber bærekraft i alle ledd;
både for jorda, planter, dyr, bonden og forbrukere.

Denne nyskapende omsetningsformen har de siste årene økt kraftig i omfang,
både i Norge og i flere andre deler av verden. Modellen er et eksempel på hvordan
forbrukere og bønder i samarbeid tar ansvar for matproduksjonen.

Andelslandbruk går ut på at forbrukere forhåndsbetaler en andel
av gårdens produksjon, som oftest for ett år av gangen.

Forbrukerne er dermed med på å dele årsvariasjonene i avlingene.

Det første andelslandbruket ble etablert i Norge i 2006, på Øverland gård i Bærum.

Århus Andelsgård ble startet i 2011, og var det tredje i Norge.

Fra og med 2015 har antallet vokst kraftig. Per februar 2020 finnes det 78 andelslandbruk
i Norge, fordelt over alle landets fylker.

Andelslandbruk kan defineres slik: Andelslandbruk er et langsiktig samarbeid
mellom forbrukere og de som produserer mat- og andre landbruksprodukter.
Ansvar, risiko og avling blir delt mellom partene etter avtale for ett år om gangen.

Styret i Århus Andelsgård – 2020

Daglig leder: Tove Hoppestad

Styreleder: Gunn Andresen

Styremedlemmer: Eva Ruth Ulla, Eivind Køhn,
Katrine Dahl Tindberg og Hilde Amy Teie

Representant fra Landbruksselskapet: Ellen Dagsrud

Gartner: Anette Bjørntvedt

Valgkomite: Odd Bjørn Fure og Eli Gaustad

“Keep calm –plant something”

Grunnprinsipper for andelslandbruk i Norge

ANDELSLANDBRUK
NORGE

Introduksjon

Andelslandbruk er et omfattende svar på ønsker om direkte kontakt mellom produsenter og forbrukere, og et miljøvennlig landbruk. I solidaritet tar lokale fellesskap ansvar for å skape bærekraftige matsystemer; sosialt, økonomisk og økologisk. Andelslandbruk i Norge er en del av en verdensomspennende bevegelse, med den engelske betegnelsen «Community Supported Agriculture». Andelslandbruk kan organiseres og praktiseres på mange ulike måter, med samarbeid og bærekraft som overordnede verdier. De er bygget på et felles verdigrunnlag som denne erklæringen beskriver.

Definisjon

Andelslandbruk er et langsiktig samarbeid mellom forbrukere og de som produserer mat- og andre landbruksprodukter. Ansvar, risiko og avling blir delt mellom partene etter avtale for ett år om gangen.

Grunnprinsipper

1. Dialog om landbruksdriften

Basert på gårdens produksjonsmuligheter har partene regelmessig dialog om hva som skal produseres og i hvilke mengder. På et årlig møte/årsmøte vedtas produksjonsplan og budsjett. Det skal være full åpenhet om driften i andelslandbruket.

2. Gjennomsiktig økonomi

Andelslandbruk er en modell som etterstreber bærekraft i alle ledd og er basert på tillit og gjennomsiktighet. Derfor skal økonomien for andelslandbruket være synlig for alle parter. Beløpet for den årlige andelen er basert på godkjent produksjonsplan og budsjett med reelle kostnader. Dette innebærer blant annet en anstendig godtgjøring til bonde, gartner, administrasjon og eventuelt andre nøkkelpersoner som er tilknyttet andelslandbruket.

3. Delt avling, delt risiko

Andelshaverne forhåndsbetaler en andel i andelslandbrukets produksjon, og deler dermed risikoen for årsvariasjoner. Andelshaverne betaler ikke for en bestemt mengde produkter, men for en bestemt produksjon som eies av og deles mellom andelshaverne.

4. Involvering av andelshaverne

Andelshaverne tar gjennom sin deltakelse direkte ansvar for sin matforsyning. Partene avklarer på forhånd arbeidsfordeling, hvem som har ansvar for høsting, distribusjon og eventuell dugnadsinnsats.

5. Bærekraftig landbruksdrift

Driften skjer på en ansvarlig og varsom måte som tar vare på miljøet, både for nåværende og framtidige generasjoner. Andelslandbruket etterstreber å opprettholde og fremme helsen til både jord, planter, dyr og mennesker.

DOKUMENTETS FUNKSJON

Disse grunnprinsippene danner en felles verdiplattform for andelslandbruk i Norge. Det er opp til hvert enkelt andelslandbruk å sikre at utformingen og driften av deres andelslandbruk er i tråd med prinsippene. Dette er et levende dokument som kan revideres på de årlige nettverkssamlingene. Prosessen med revidering blir tilrettelagt av de som til enhver tid koordinerer nettverket for andelslandbruk i Norge (i skrivende stund er dette andelslandbruksprosjektet i Oikos – Økologisk Norge). De som stiller seg bak dokumentet kan også bruke logoen for andelslandbruk i Norge.

Utkast til grunnprinsipper ble formulert etter en grundig prosess der alle andelslandbrukene i Norge ble invitert til å delta og komme med innspill. En åpen arbeidsgruppe bestående av Jolien Perotti, Alexandra Devik, Marit Bendz, Maria Bjune og Karine Kjellberg Granli utarbeidet et siste utkast, som deltakerne på Nettverkssamling for andelslandbruk i Norge på Hadeland 24. mars 2017 stilte seg bak.

Liste over grønnsaker, bær og urter på andelsgården i 2020

Åker-grønnsaker

Brokkoli, Blomkål, Romanesco, Knutekål, Grønncål,
Palmekål, Rødkål, Hodekål, Spisskål, Savoykål, Kålrot,
Rosenkål, Rotpersille, Fenikkel, Bondebønner, Edamer, Gulrot, Pastinakk,
Budalsepe, Mainepe, Daikon reddik, Vinterreddik, Amerikansk reddik, Salat, Sukkererter,
Mangold, Gulbete, Polkabete, Rødbete, Ruccula, Spinat, Koriander, Dill, Poteter,
Purre, gul-løk, rød-løk, Stangselleri, Knollselleri, Squash, Gresskar

Veksthus-grønnsaker

Tomater, Agurk, Physalis, Chili, Pimiento de padron, flere typer bønner, Okra

Bærfeltene

Aronia, Rips, Solbær, hvite Rognebær, Bringebær, grønne og blå Druer,
Stikkelsbær, Tindved, Hyllebær

Urter

Kinesisk gressløk, Gressløk, Pipeløk, Salvie, Timian, Oregano, Bergmynte, Russisk estragon, Løpstikke
Mynte, Basilikum, Sitronmelisse, Mauretansk kattost, Anisop

Blomster

Blodkløver, Blomkarse, Ringblomst, Honningurt, Solsikker, Blå-lin

Økonomi

Innbet. Andeler: kr. 489 696,-
Andre inntekter: kr. 57 794,-
Sum inntekter: kr. 547 490,-
Lønn: kr. 327 316,-
Andre utgifter: kr. 108 717,-
Sum utgifter: kr. 436 033,-
Overskudd: kr. 111 457,-

I 2020 hadde vi 163 andelshavere; fordelt på familieandeler, voksen- og studentandel.

Andelsprisene i 2020
Voksen andel (1 person): kr. 2600
Lite familie (2 voksne): kr. 3700
Familie andel: kr. 4300
Student andel: kr. 1500
Andelshavere som ikke deltar på dugnad betaler kr. 500,- i tillegg.

Om sesongen 2020 fra gartner Anette Bjørntvedt

Sesongen startet normalt i begynnelsen av februar med oversikt og planlegging av årets sesong. 12. mars braket det løs med koronapandemi. Det ble mange ting å forholde seg til og en ny livssituasjon for mange. Forberedelser gikk heldigvis likevel greit for gartner med, såing og planting. Sesongen ble satt i gang som vanlig bortsett fra noen restriksjoner på dugnadene.

Mai måned ble kald i år og utsatte en del planting og såing. Første hold av kålvekster satt vi under fiberduk 6. mai. Denne åkeren ble veldig bra uten insektangrep og det ble høstet kål i junimåned. De to andre holdene uten duk fikk noe angrep av kålmøll og kålsommerfugl i juli. Blomkål var den som ble mest angrepet. Siden insektsangrepene kom så sent i sesongen som august, hadde plantene vokst seg store og hadde derfor mer motstandskraft.

Juni måned ble etter hvert veldig varm og det ble tørt, så fikk en del utfordringer med dårlig spiring på spesielt betar, sukkererter og andre vekster. Var i denne perioden helt på grensen til å sette ut vanningsanlegg, men det var trøbbel med vanntilgangen, og måtte derfor vanne nyplantet purre og selleri med vannslange ned til åkeren på dugnad og ellers. Og så begynte det å regne.

Juli måned ble en heller ustabil måned værmessig med noe lave temperaturer for årstiden og en del regn. Stabilt ustabilt. Fra midt i juli og utover begynner det å bli en del å høste. Reddiker, sukkererter, blomkål, hode- og spisskål, savoy, grønnkål, palmekål, poteter Arielle, mainepe og bondebønner. Tomatene modner sent men god setting av frukter. Agurkene får det for kaldt i juli og en del angrep av spinnmidd. Setter ut 4000 rovmidd som biologisk bekjempelse, men ble litt for sent og litt for kald juli for utviklingen av rovmidden og bekjempelsen av spinnmidden. Bærvekstene er også modne. Bringebæra sliter med sykdom også i år. Tyder mye på skuddsjuke. Plantene er ca 10 år gamle nå. Vi valgte på råd fra rådgiver å skjære dem helt ned med håp om å få kontroll på sjuken. Klimaet spiller jo også en stor rolle her.

Ugress-bekjempelsen ble utfordrende igjen, spesielt i gulrøttene og pastinakk. Etter tørken i juni når regnet kom eksploderte det med ugress og vi fikk det tøft spesielt i gulrotåkeren. Klarer å redde deler av den, men velger å så på nytt 2, juli med 2 bed og 6 rader. Det ble det ett godt resultat av med fine passelig store røtter. Det samme med pastinakken. Passet godt på å holde ugresset i sjakk da. Utover i sesongen ble det høstet jevnt og trutt i en vekstkraftig og særlig frodig åker. Noen vekster var mer populære enn andre som vanlig.

Sesongen i år strekte seg også langt ut i vinteren med høsting av grønnkål, palmekål og rosenkål. Andelshaverne var også i år til god hjelp. De tro til hver uke i sesongen og vi fikk gjennomført store og små arbeidsoppgaver til god støtte for gartneren. Det var også greit for noen å komme og hjelpe til utenom dugnader -og det var bra :) Vi hadde i tillegg også god hjelp fra to praktikanter fra VEA -Norges grønne fagskole, denne sesongen. Hilde Amy Teie startet her på nyåret og var og er til stor hjelp med markedsføring og profilering av gården på sosiale medier med fine bilder og diverse innlegg. Det ble også lagt ned en stor innsats i å lage nye skilter til andelslandbruket sammen med noen flinke andelshavere. Videre deltok Hilde på ulike arbeidsoppgaver med gartneren. Prosessene fra vår til høst på våre ulike dyrkningsfelt ble gjennomført. Ellers hadde hun mye av ansvaret for vår pallekarmhage nede i Kverndalen. Med sin kreativitet og pågangsmot var og er hun til stor hjelp for gården og gartneren.

I 14 varme dager i juni var Siren her i praksisperiode i forbindelse med gartner-utdannelsen på VEA. Hun deltok også i diverse arbeid da, som planting, såing, ugrassbekjempelse og vanning. Det var til god hjelp i en hektisk periode. Vi hadde også i år besøk i åkeren av skoleklasser og barnehager som ble med på omvisning og litt høsting av ulike grønnsaker. Noen lagde supper og woket det de hadde høstet på gården. Disse besøkene fant sted i perioder da det var gjennomførbart i forhold til smitte.

DUGNADER

Vi har også i år hatt ukentlige dugnader fra mai-måned til ca. ut august og etter behov. Ettersom det er god plass i åkeren og utendørs aktivitet gikk det greit å gjennomføre dugnader selv i en tid med pandemi. Dugnadene har rullert på ukedagene og fra kl. 18:00 til 20:00.

Vanligvis har vi samlet oss oppe ved bryggerhuset rundt langbordet for sosialt samvær og noe å bite i etter dugnadene. Med pågående pandemi og restriksjoner hele året ble dette vanskelig å gjennomføre i 2020. Vi håper å gjenoppta dette så snart det gir rom for det.

De som har deltatt på dugnad har skrivd seg inn i en perm for å dokumentere deltagelse. Ved fullførte 6 timer dugnad får andelen tilbakebetalt kr. 500,- i november.

Det ble gjort en stor dugnadsjobb med fornyelse av informasjonskilter på alle grønnsakene nede i åkeren, på bærfelta og i veksttunnelen. Eva Ruth, Eli Gaustad og Turid Vongraven sto for nysnekrede og malte skilter, og forfattet fine tekster for alle plantene. Hilde satt opp skiltrammene digitalt med bilde og tekst. Skiltene inneholder informasjon om planten, hva den kan brukes til og oppbevaring. Alle skilt har et hjul som indikerer om planten kan høstes eller om man må vente.

Vi hadde en ekstra dugnad på senhøsten i år for å legge på jordekke-duk i en av tunellene for klargjøring til senere bruk.

Det ble en godt gjennomført sesong for andelslandbruket tross Korona pandemien.

Takk for innsatsen til alle som har bidratt !)

Møter for andelshaverne i 2020

Et år preget av pandemien gjorde at vi ikke fikk til å gjennomføre våre vanlige møter fysisk, men måtte ha alle møter for andelshaverne digitalt.

Vi fikk desverre heller ikke til noen sosiale samlinger for andelshaverne dette året pga covid-19. Heldigvis fikk vi tross i pandemien til å gjennomføre dugnader med god avstand i åkeren og medbrakte redskaper. Vi håper og krysser fingrene for at våre ukentlige samlinger rundt bordet etter dugnad kan komme tilbake i 2021 med litt mer sosialt samvær for oss alle.

MerSmak på Århus Gård

Vi deltok i årets versjon av Mersmak, som i år pga pandemien ble gjennomført hos deltakerne istedenfor i Skien sentrum, og la opp til en smittevennlig versjon på gården. Vi hadde gulasj suppe og drikke for salg. Tilbud om høsting av noen utvalgte grønnsaker i åkeren til kr. 50,- per pose.

Kunstprosjektet SPOR med kunstner Sidsel Bonde ble visst fram i sirkelen nede i åkeren, og kunstneren viste frem sine kunstprosjekt i gips. Sidsel Bonde hadde stand med mulighet for å lage trykk i gipsform. Besøkende kunne delta i kunstprosjektet hennes ved å lage sine egne gipstrykk av spor rundt på gården.

Åpen Gård på Århus Gård

Åpen gård i slutten av september ble arrangert med smitteverstiltak ute på gården sammen med 4H.

Jan Philip Olsen fra Gvarv kom med sine økologiske epler for salg.

Nydelig honning fra biene som bor nede ved bærfeltet på Århus Gård ble solgt av birøkter Kirsten.

4H visste frem eplepressing og serverte smaksprøver fra dette.

Utvalgte grønnsaker ble høstet, vasket og gjorde klart for salg i poser oppe på gården. Vi hadde salg av hjemmelaget mangoldsuppe og drikke, og delte ut brosjyrer for å markedsføre åkeren og andelslandbruket.

Kompostprosjektet

Vi var så heldig og få med en andelshaver fra Finland ved navn Jaana som dro oss i gang med kompostering av alle våre ressurser. Med hennes kompetanse og helhjertede innsats er det blitt satt igang ulike metoder for kompostering. Vi startet opp med en liten kompostgruppe og bygde 4 kompostbinger for tradisjonell varmkompost nede ved den røde bua ved bærfeltet. Det er satt opp kompoststasjoner flere steder i åkeren slik at andelshaverne kan legge fra seg avkutt fra grønnsakene de høster. Ved å ta vare på alle ressurser på gården i form av organisk materiale og gjenbruke dette som kompost får vi til en fint kretsløp som er en veldig viktig del av det å drive økologisk.

Jaana har også laget en Johnson-Su kompost som er en soppdominert kompost. Tradisjonelle komposter blir gjerne brukt for å tilføre jorda næringsstoffer som plantene trenger. Men det finnes mye annet man kan gjøre for å fremme plantenes vekst. Ofte har planter et samarbeid med sopp som lever i jorda. Johnson-Su komposten er laget for å fremme mikrobielivet i jorda generelt, og sopp spesielt. Kompostarbeidet fortsetter fortsetter i år -meld gjerne interesse.

FNs 17 bærekraftsmål

ÅRHUS GÅRD OG ANDELSLANDBRUK HAR AMBISJONER OM Å BIDRA

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030.

“Bærekraftig utvikling handler om å ta vare på behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge framtidige generasjoners muligheter til å dekke sine.

Bærekraftsmålene reflekterer de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling: klima og miljø, økonomi og sosiale forhold.”

- FN's definisjon på bærekraftig utvikling

Århus Gård har ambisjoner om å bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål, vi har valgt å løfte frem noen av målene ettersom disse er spesielt relevante for bynært og urbant landbruk.

Det er her vi kan bidra mest og gjøre den største forskjellen.

- Bekjempe fattigdom og sult
- Fremme god helse
- Utvikle bærekraftige byer og samfunn
- Grønn utdanning og læring om bærekraft
- Pådriver for ansvarlig forbruk og produksjon
- Begrense utslipp av klimagasser
- Bremse tapet av biologisk mangfold
- Skape arenaer for samarbeid om å nå målene

ÅRHUS
ANDELSLANDBRUK